

Mastektomi sonrası eksternal protez kullanan kadınların memnuniyetleri**Satisfaction of women using external breast prosthesis after mastectomy**Bahar ATALAY^{1a}, İkbal ÇAVDAR^{2b}

ÖZET Amaç: Bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan meme kanseri nedeniyle mastektomi uygulanan kadınların eksternal protez kullanımı ile ilgili memnuniyetlerini belirlemek amacıyla yapıldı. **Gereç ve Yöntem:** Bu araştırma tanımlayıcı tipte yapıldı. Çalışma verileri 1 Aralık 2019-1 Aralık 2021 tarihleri arasında toplandı. Çalışmaya belirlenen tarihlerde Kanser Hastalarına Yardım Derneğine başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 96 kadın dahil edildi. **Bulgular:** Araştırmaya katılan katılımcıların %28,1'i 55-64 yaş arasında idi. Araştırmaya katılan kadınların %44,8'inin 5 yıldan daha uzun süre önce meme ameliyatı olduğu, %78,1'inin özel sütyen, %30,2'sinin meme protezini 1 ile 3 yıldır kullandığı, %41,7'sinin uyurken hariç her zaman kullandığı ve %42,7'sinin protezi ile rahat olduğu bulundu. Kadınların yaş ile meme protezinin görüntüsünden memnun olmaları arasında pozitif yönde orta düzey anlamlı ilişki saptandı. Yaş arttıkça meme protezi görüntüsünden daha fazla memnun oldukları saptandı. Medeni durum ile meme protezinin görüntüsünden memnun olma durumları arasındaki fark anlamlı idi ($p<0,05$). Yaş ve aktif çalışma ile günlük kullanım süresi arasında zayıf düzeyde ters yönlü ilişki vardı ($p<0,05$). Kadınların yaşı arttıkça günlük kullanma süreleri ve ev hanımı olma oranı arttıkça günlük kullanma süreleri azalmaktaydı. **Sonuç:** Meme kanseri nedeniyle mastektomi uygulanan kadınlar ek bir prosedüre ihtiyaç duymadan eksternal meme protezi ile iyi bir memnuniyet düzeyine ulaşabilmektedir. Mastektomi sonrası eksternal protez kullanımı ile kadınların dış görünüşünden memnun olma düzeylerini arttırmak, daha kadınsı hissetmelerini konforlu bir şekilde sağlamak mümkün olabilir.

Anahtar kelimeler: Mastektomi, protez, meme kanseri, kişisel memnuniyet.

ABSTRACT Objective: This study was conducted to determine the satisfaction of women who underwent mastectomy for breast cancer with the use of external prosthesis. **Methods:** This research was conducted in a descriptive type. Study data were collected between 01.12.2019-01.12.2021. A total of 96 women who applied to the Cancer Patients Aid Association and agreed to participate in the study were included in the study. **Results:** Of the women participating in the study, 44.8% had breast surgery more than 5 years ago, 42.7% was found to be comfortable with her prosthesis. A moderately significant positive correlation was found between the age of the women and their satisfaction with the appearance of the breast prosthesis. The difference between marital status and satisfaction with the appearance of the breast prosthesis was significant ($p<0.05$). As the age of the women increased, the daily usage times and the rate of being a housewife increased, the daily usage times decreased. **Conclusion:** Women who have had a mastectomy for breast cancer can achieve a good level of satisfaction with an external breast prosthesis without the need for an additional procedure. With the use of external prosthesis after mastectomy, it may be possible to increase the satisfaction level of women with their appearance and to make them feel more feminine comfortably.

Key words: Mastectomy, prostheses, breast cancer, personal satisfaction.

GİRİŞ

Dünyada meme kanseri vakalarındaki artışa paralel olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) de vaka artışı devam etmektedir. KKTC' de kadınlarda ilk sırada görülen kanser türü 2012-2016 verilerine göre meme kanseridir. Meme kanseri yaşa standardize insidans hızı karşılaştırıldığında Güney Kıbrıs'ta 81,7, Avrupa'da 74,4, KKTC'de 62,2, Dünyada 46,6, Türkiyede ise 45,6 olduğu görülmektedir.¹

Dünya'da 2030 yılında 27 milyon yeni meme kanseri tanısı, 75 milyon meme kanseriyle yaşayan kadın sayısı beklenmektedir. Günümüzde kronik bir hastalık olarak kabul edilen meme kanserinin tedavi şekillerinden olan mastektomi memenin kaybı

ile sonuçlanmaktadır.²⁻⁴ Meme kanserinin cerrahi tedavisi son 40 yılda sürekli ve fazla değişikliklere uğramıştır. Özellikle seçilmiş olgularda mastektomi geçerli bir cerrahi alternatif olarak kalmaya devam etmektedir.⁵

Mastektomi sonrası, meme formunun ve vücut simetrisinin restorasyonu, meme rekonstrüksiyonu veya eksternal meme protezi ile sağlanmaktadır.^{6,7} Mastektomi uygulanan kadınların yaklaşık %90'ının kalıcı olarak veya meme rekonstrüksiyonundan önceki bekleme süresi boyunca meme protezi kullandığı tahmin edilmektedir.⁸ Meme rekonstrüksiyonu uygulanmayan kadınlara sütyen içine yerleştirilen meme protezi kullanımı hakkında bilgi verilmektedir.⁹

Geliş Tarihi/Received: 10.06.2022 Kabul Tarihi/Accepted: 29.07.2022
ORCID: 0000-0002-9068-5124^a, 0000-0002-8242-6165^b

¹İstanbul Üniversitesi -Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul/Türkiye, Doktora Öğrencisi

²İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul/Türkiye, Profesör Doktor

Yazışma Adresi/Correspondence: Bahar ATALAY

E-posta: atalaybahar11@gmail.com

Mastektomi sonrası eksternal meme protezi kullanımı kadınların beden imajlarını daha iyi hale getirmeye yardımcı olurken, aynı zamanda dengeli beden postürü, memelerin şeklinin düzensiz, dengesiz görünmesini önleyerek özgüvenin artması açısından önemlidir. Eksternal meme protezi kullanımı tek taraflı mastektomi nedeniyle uzun süreli vücuttaki denge kaybına bağlı postüral zorlanma, omuzlarda postüral rahatsızlık, kas ve sırt ağrısını önlemek için yararlıdır.^{10,11}

Eksternal meme protezlerinde son 25 yılda ciddi gelişmeler kaydedilmiş ve çok sayıda eksternal protez seçeneği oluşturulmuştur. Protezler çok çeşitli ebatlarda, şekillerde ve renk tonlarında bulunur, böylece her yaştan kadın, kendi memelerine benzeyen bir protez bulabilmektedir. Protez, çeşitli ağırlıklar ve kıvamlar sağlamak için hava, su, gliserin veya lateks içeren hafif silikondan oluşabilir.¹² Çeşitli materyallerle üretilebilen eksternal meme protezleri, protezlerin yerleştirilebilmesi için özel cepleri bulunan özel sütyenler ile birlikte kullanılmaktadır.⁸

Eksternal meme protezi kullanan kadınlar arasındaki memnuniyeti değerlendiren çok sayıda çalışma, kullanıcıların çoğunun genel olarak meme protezlerinden memnun olduğunu göstermiştir.¹³

Bu çalışmanın amacı meme kanserinin yaygın görüldüğü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde mastektomi sonrası eksternal protez kullanan kadınların protezden memnuniyetlerinin ve yaşadığı sorunların belirlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan meme kanseri nedeniyle mastektomi uygulanan kadınların eksternal protez kullanımı ile ilgili memnuniyetlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte yapıldı. Çalışma verileri 01/12/2019-01/12/2021 tarihleri arasında toplandı. Veriler bu tarihlerde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Kanser Hastalarına Yardım Derneğine başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlardan elde edildi. Veriler Kanser Hastalarına Yardım Derneğine başvuran ve çalışmaya katılmaya gönüllü kadınlarla yüz yüze görüşülerek soru formu ile toplandı. Çalışmaya belirlenen tarihlerde Kanser Hastalarına Yardım Derneğine başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 96 kadın dahil edildi.

Etik kurul onayı: Araştırmanın uygulanabilmesi için Kıbrıs İlim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik kurul izni alındı. Araştırmaya katılmaya gönüllü kadınlara araştırma hakkında detaylı bilgi verilerek izinleri alındı.

Finansal Destek: Bu çalışma herhangi bir fon tarafından desteklenmemiştir.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama amacı ile araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulan 25 soruluk soru formu kullanıldı. Veri toplama 2 aşamada gerçekleştirildi. Birinci bölümde literatür taranarak oluşturulan^{11,13-16} tanıtıcı bilgiler ile ilgili (Yaş, medeni durum, meslek hayatı, eğitim durumu, kaç yıl önce ameliyat olunduğu, kullanılan sütyen ve protez tipi, kaç yıldır eksternal meme protezi kullanıldığı, eksternal meme protezinin günlük kullanım süresi, eksternal meme protezinin görüntüsünden memnun olma durumu) 10 soruya; ikinci bölümde ise kullanılan sütyen ve protez hakkında (Eksternal meme protezi kullanırken daha kadınsı hissedip hissetmeme durumu, eksternal meme protezinin ağırlığından memnun olma durumu, eksternal meme protezinin terletme durumu, eksternal meme protezinin ciltte kaşıntı ya da tahriş gibi olumsuz etki yaratma durumu, eksternal meme protezinin kötü kokuya neden olma durumu, eksternal meme protezinin günlük hayatta yerinden çıkmasıyla ilgili endişe durumu, eksternal meme protezinin farklı kıyafetler giyerken zorlanma durumu, spor/aktivite yaparken eksternal meme protezinden memnun olma durumu, eksternal meme protezinin temizlenme şekliyle memnun olma durumu, eksternal meme protezini kullanmaya devam etme durumu, eksternal meme protezinden genel olarak ne kadar memnun olunduğu, eksternal meme protezinin diğer meme ile eşit görünme durumu, eksternal meme protezinin dikişleri acıtma durumu, eksternal meme protezini hissetme durumu, partner ile beraberlikte eksternal meme protezini çıkartma durumu) 15 soruya yer verildi.

Veri Analizi

Verilerin analizi SPSS 24 programı kullanılarak gerçekleştirildi. Ankette yer alan tüm soruların frekans ve yüzde dağılımları hesaplandı. Sonrasında her sorunun betimsel istatistiksel değerleri incelenerek çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplandı. Çarpıklık ve

basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olan soruların normal dağılıma uygun olduğu görüldü¹⁷. Soruların normallik şartını sağlaması nedeni ile parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi, anova ve pearson korelasyonu ve kategorili değişkenler arası ilişkinin belirlenmesi amacı ile parametrik olmayan testlerden Fisher's Exact Testi ve Yates ki-kare testi kullanıldı. Gözlenen değerlerin %20'nin üzerinde olduğu durumlarda Fisher's Exact Testi ile analizler yapılırken, gözlenen değer %20'nin altında olduğu durumlarda beklenen değer incelenmiş ve beklenen değer 5 ile 25 arasında gözleendiği durumlarda Yates ki-kare testi ile analizler yapıldı. Katılımcıların bazı soruları cevaplamak istememesi nedeniyle veri

analizi yaparken araştırmalarda olağan kayıp veriler tespit edildi. Bu çalışmadaki kayıp veriler analiz sonuçlarını etkileyecek düzeyde değildi.¹⁸

BULGULAR

Araştırmaya katılan katılımcıların %28,1'i 55-64 yaş arasında idi. Kadınların, %61,1'i evli, %51,6'sı aktif çalışan, %31,6'sı üniversite mezunu idi. Araştırmaya katılan kadınların %44,8'inin 5 yıldan daha uzun süre önce meme ameliyatı olduğu, %78,1'inin özel sütyen, %30,2'sinin meme protezini 1 ile 3 yıldır kullandığı, %41,7'sinin uyurken hariç her zaman kullandığı ve %42,7'sinin protezi ile rahat olduğu bulundu (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların tanıttıcı özellikleri ve meme protezine ilişkin özelliklerin dağılımı

Değişken	Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Yaş	24 ve alt	3	3,1	3,1	3,1
	25-34	8	8,3	8,3	11,5
	35-44	15	15,6	15,6	27,1
	45-54	17	17,7	17,7	44,8
	55-64	27	28,1	28,1	72,9
	65+	26	27,1	27,1	100,0
Medeni Durum	Evli	58	60,4	61,1	61,1
	Bekar	11	11,5	11,6	72,6
	Dul	26	27,1	27,4	100,0
	Kayıp değer	1	1,0		
Aktif çalışma	Çalışıyor	49	51,0	51,6	51,6
	Ev hanımı	46	47,9	48,4	100,0
	Kayıp değer	1	1,0		
Eğitim düzeyi	İlkokul	24	25,0	25,3	25,3
	Orta/Lise	29	30,2	30,5	55,8
	Üniversite	30	31,3	31,6	87,4
	Yüksek lisans ve Doktora	12	12,5	12,6	100,0
	Kayıp değer	1	1,0		
Mastektomi süresi	1 yıldan az	11	11,5	11,5	11,5
	1-5 yıl	42	43,8	43,8	55,2
	5+	43	44,8	44,8	100,0
Sütyen tipi	Özel sütyen	75	78,1	78,1	78,1
	Kendi sütyeni	21	21,9	21,9	100,0
Meme protezi kullanma süresi	1 yıldan az	17	17,7	18,1	18,1
	1-3 yıl	29	30,2	30,9	48,9
	4-6 yıl	25	26,0	26,6	75,5
	7-9 yıl	9	9,4	9,6	85,1
	10 yıl+	14	14,6	14,9	100,0
	Kayıp değer	2	2,1		
	6-12 saat	30	31,3	31,3	53,1

Günlük protez kullanma süresi	Uyurken hariç her zaman	40	41,7	41,7	94,8
	Her zaman	1	1,0	1,0	95,8
	Eve gelince çıkarır	4	4,2	4,2	100,0
Meme protezi rahatlığı	Hic rahat değil	9	9,4	9,4	9,4
	Kısmen rahat	14	14,6	14,6	24,0
	Rahat	41	42,7	42,7	66,7
	Çok rahat	32	33,3	33,3	100,0
Total		96	100,0	100	

f: frekans; %: yüzde; %gec: geçerli yüzde; %yig: yığılmalı yüzde

Katılımcıların, %81,3'ü meme protezinin görüntüsünden memnun olduğunu, %80,2'si meme protezi ile kendini daha kadınsı hissettiğini, %75'i meme protezi ağırlığından memnun olduğunu, %55,2'si meme protezinin terletme yapmadığını, %78,9'u kaşıntı ve tahriş yapmadığını, %77,7'si kötü koku yapmadığını, %54,7'si günlük hayatta meme protezinin yerinden çıkmasından endişe duymadığını, %73,7'sinin günlük hayatta meme protezini farklı kıyafetler ile kullanmakta zorlandığını,

%56,7'sinin spor yaparken meme protezinden memnun olduğunu, %76,1'i meme protezinin temizlenme şekliyle memnun olduğunu belirtti. Kadınların %85,4'ü meme protezini kullanmaya devam etmeyi düşünürken, %65,6'sı meme protezinin görünümünün diğer meme ile eşit olduğunu, %76'sı protezin insizyon hattını acıtmadığını, %77,1'i meme protezini hissettiğini belirtirken, %70,5'i cinsel birliktelik sırasında meme protezini çıkarıyordu (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların meme protezi kullanma deneyimlerine ilişkin görüşleri

Değişken	Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Meme protezi görüntüsünden memnun olma	Hayır	18	18,8	18,8	18,8
	Evet	78	81,3	81,3	100,0
Meme protezi kullanırken daha kadınsı hissetme	Hayır	19	19,8	19,8	19,8
	Evet	77	80,2	80,2	100,0
Meme protezi ağırlığından memnun olma	Hayır	24	25,0	25,0	25,0
	Evet	72	75,0	75,0	100,0
Meme protezi terletme durumu	Hayır	53	55,2	55,2	55,2
	Evet	43	44,8	44,8	100,0
Meme protezinin ciltte tahriş/kaşıntı yapma durumu	Hayır	75	78,1	78,9	78,9
	Evet	20	20,8	21,1	100,0
	Kayıp değer	1	1,0		
Meme protezinin kötü koku yapması	Hayır	73	76,0	77,7	77,7
	Evet	21	21,9	22,3	100,0
	Kayıp değer	2	2,1		
Günlük hayatta sütyenin içerisindeki meme protezinin çıkmasından endişelenme durumu	Hayır	52	54,2	54,7	54,7
	Evet	43	44,8	45,3	100,0
	Kayıp değer	1	1,0		
Meme protezini farklı kıyafetlerle kullanmakta zorlanma	Hayır	25	26,0	26,3	26,3
	Evet	70	72,9	73,7	100,0
	Kayıp değer	1	1,0		
Spor aktivite yaparken meme protezinden memnun olma durumu	Hayır	39	40,6	43,3	43,3

	Evet	51	53,1	56,7	100,0
	Kayıp değer	6	6,3		
	Hayır	22	22,9	23,9	23,9
Meme protezinin temizlenme şeklinde memnun olma	Evet	70	72,9	76,1	100,0
	Kayıp değer	4	4,2		
Meme protezini kullanmaya devam etmeyi düşünme	Hayır	14	14,6	14,6	14,6
	Evet	82	85,4	85,4	100,0
	Hayır	32	33,3	34,4	34,4
Meme protezi görünümünün diğer meme ile eşit olma durumu	Evet	61	63,5	65,6	100,0
	Kayıp değer	3	3,1		
Meme protezinin insizyon hattını acıtması	Hayır	73	76,0	76,0	76,0
	Evet	23	24,0	24,0	100,0
	Hayır	22	22,9	22,9	22,9
Meme protezini hissetme durumu	Evet	74	77,1	77,1	100,0
	Hayır	23	24,0	29,5	29,5
Cinsel birliktelikte meme protezini çıkartma durumu	Evet	55	57,3	70,5	100,0
	Kayıp değer	18	18,8		
	Total	96	100,0	100	

f: frekans; %: yüzde; %geç: geçerli yüzde; %yığı: yığılmalı yüzde

Kadınların yaş ile meme protezinin görüntüsünden memnun olmaları arasında pozitif yönde orta düzey anlamlı ilişki saptandı. Yaş arttıkça meme protezi görüntüsünden daha fazla memnun oldukları saptandı. Medeni durum ile meme protezinin görüntüsünden memnun olma durumları arasındaki fark anlamlı idi ($p<0,05$). Evli ve dul kadınlar meme protezinin görüntüsünden memnun ancak bekar olanlar meme protezinin görüntüsünden

memnun değildi. Aktif çalışma ile meme protezinin görüntüsünden memnun olma durumları arasındaki fark da anlamlı idi ($p<0,05$). Ev hanımlarının meme protezi görüntüsünden memnun olma oranları çalışan kadınlara göre daha yüksekti. İlginç olarak aktif çalışan kadınlarla sütyen içerisindeki protezin yerinden çıkma endişe arasındaki fark anlamlı değildi ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Kadınların Yaş, medeni durum, çalışma durumuna göre meme protezinin görüntüsünden memnun olma

		YAŞ		Meme Protezinin Görüntüsünden Memnun Olma Durumu	
		<i>r</i>	1	,500**	
		<i>p</i>		,000	
		N	96	96	
			Hayır	Evet	
Evli	Count	8	50	58	
	Expected Count	11,0	47,0	58,0	
	%	13,8%	86,2%	100,0%	
Bekar	Count	8	3	11	18,091 - ,000
	Expected Count	2,1	8,9	11,0	
	%	72,7%	27,3%	100,0%	
Dul	Count	2	24	26	
	Expected Count	4,9	21,1	26,0	

		%	7,7%	92,3%	100,0%			
Total	Count	18	77	95				
	Expected Count	18,0	77,0	95,0				
	%	18,9%	81,1%	100,0%				
						Continuity Correction (Yates ki-kare)	df	p
Çalışma durumu	Çalışıyor	Count	14	35	49			
		Expected Count	8,8	40,2	49,0			
		%	28,6%	71,4%	100,0%			
	Ev hanımı	Count	3	43	46			
		Expected Count	8,2	37,8	46,0	6,422	1	,011
		%	6,5%	93,5%	100,0%			
	Total	Count	17	78	95			
		Expected Count	17,0	78,0	95,0			
%		17,9%	82,1%	100,0%				

Yates ki-kare

**Korelasyon 0,01 düzeyinde (2-kuyruklu) önemlidir.

r: korelasyon; p: anlamlılık; N: katılımcı sayısı; df: serbestlik değeri (degree of freedom)

Yaş ve aktif çalışma ile günlük kullanım süresi arasında zayıf düzeyde ters yönlü ilişki vardı ($p<0,05$). Kadınların yaşı arttıkça günlük

kullanma süreleri ve ev hanımı olma oranı arttıkça günlük kullanma süreleri azalmaktaydı (Tablo 4).

Tablo 4. Kadınların meme protezini günlük kullanım süresinin çeşitli değişkenler ile ilişkisi

Değişkenler	N	r	p
Yaş – günlük kullanım süresi	96	-,331	,001
Medeni hal- günlük kullanım süresi	96	-,085	,412
Aktif çalışma - günlük kullanım süresi	96	-,222	,031
Protez görüntüsün memnun olma – günlük kullanım süresi	96	-,054	,601
Protez kullanırken kadınsı hissetme – günlük kullanım süresi	96	,125	,225
Protez ağırlığı -günlük kullanım süresi	96	-,125	,226
Dikiş acıtma ile günlük kullanım süresi	96	,050	,631

r: korelasyon; p: anlamlılık; N: katılımcı sayısı

Çalışan kadınların günlük meme protezi kullanma süre ortalamaları ev hanımlarına göre

anlamli derecede daha yüksek idi ($p<0,05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Çalışma durumu ile günlük meme protezi kullanma sürelerinin karşılaştırılması

Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh $\bar{x}$	t Testi		
					t	Sd	p
Aktif çalışma	49	3,47	,960	,137	2,194	93	,031
Ev hanımı	46	2,93	1,389	,205			

N: katılımcı sayısı; SS: standart sapma; Shx: ortalamının standart hatası; t: t değeri

Günlük kullanım süresi ile meme protezi rahatlık düzeyleri arasında ters yönlü ilişki ($p<0,05$), meme protezinin görüntüsünden memnun olma ile rahatlık düzeyleri arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü ilişki saptandı ($p<0,05$).

Kadınların medeni durumu ve yaşı ile partnerleri ile cinsel birliktelikde meme protezini çıkarma arasında anlamlı ilişki saptanmadı ($p<0,05$).

İnsizyon bölgesini rahatsız etme ve protez ağırlığından memnun olma düzeyi ile protez kullanma sırasındaki rahatlık düzeyleri arasında

ters yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulundu ($p<0,05$). Kadınların protez ağırlığından memnuniyet düzeyleri ve kullanmaya devam niyetleri arttıkça rahatlık düzeyleri artmaktaydı ($p<0,05$). Katılımcıların protezin görüntüsünden memnuniyet düzeyi arttıkça kadınsı hissetme düzeyi artmaktaydı ($p<0,05$). Kadınsı hissetme düzeyi ile protezi kullanma düzeyi arasında pozitif yönde ilişki vardı ($p<0,05$).

TARTIŞMA

Mastektomi sonrası eksternal meme protezi kullanan kadınlar arasındaki memnuniyeti değerlendiren çalışmalar mevcuttur.^{13,19,20} Bu çalışma Kuzey Kıbrıs'ta mastektomi sonrası eksternal meme protezi kullanımıyla ilgili memnuniyet düzeyinin belirlenmesine yönelik ilk çalışmadır.

Bu çalışmada kadınların çoğu eksternal meme protezi kullanmaktaydı. Livingston ve arkadaşları (2000) yapmış olduğu benzer çalışmada mastektomili kadınların %90'ının eksternal meme protezi kullandığını bildirmiştir.²¹ Ancak Ramu ve arkadaşları (2015) eksternal meme protezi kullanım oranını düşük (%42,8) bulmuştur.²²

Mevcut çalışmada katılımcıların yarıya yakınının eksternal meme protezini uyurken hariç her zaman kullanıldığı bulundu. Bu oran Harcourt ve arkadaşlarının (2003) yapmış olduğu çalışmada %36 olarak belirtilen oranla benzerdir.¹³ Benzer çalışma sonuçlarına göre; Livingston ve arkadaşları (2005) %64 kadının²³, Fitch ve arkadaşları (2012) ise %90 kadının protezlerini her zaman kullandığını²⁴; Ayrıca Roberts ve arkadaşlarının (2003) yapmış olduğu çalışmaya göre çoğu kadının evde yalnızken konforsuzluğa bağlı protezlerini kullanmadıkları belirtilmiştir.²⁵

Çalışmada kadınların çoğunluğu protez kullanımını rahat bulduğunu ifade etmiştir. Hojan ve arkadaşlarının (2014) yapmış olduğu çalışmaya göre, kadınların eksternal meme protezi kullanımını konforlu bulduğu¹⁴, Jetha ve arkadaşlarına (2007) göre çalışan kadınların eksternal meme protezi kullanımıyla konfor düzeylerinin yükseldiğini¹¹, çalışmasına kadınların çoğunluğunun meme protezinden memnun olduklarını ortaya koymuştur.^{13,23}

Robert ve arkadaşları (2003) zaman içerisinde eksternal meme protezinin kadınsı hissetmeyi sağladığını bildirmiştir.²⁵ Mevcut çalışmada da kadınların çoğu eksternal meme protezi kullanırken daha kadınsı

hissediyorlardı. Ayrıca Hojan'ın (2020) çalışma sonucuna göre benzer olarak katılımcıların çoğu meme protezinin ağırlığından memnundu.²⁶

Yazın havanın ısınmasıyla birlikte, terlemenin artabileceği ve cerrahi bölgede cilt tahrişine neden olabileceği bildirilmiştir. Protezler her gün ılık su ile temizlenmeli, ter ve kiri uzaklaştırmak için temiz bir havlu ile kurulanmalıdır.¹¹ Katılımcıların çoğunluğu meme protezinin terletme, ciltte kaşıntı ve tahriş, kötü koku yapmadığını, günlük hayatta meme protezinin çıkmasından endişe duymadıklarını, protezin temizlenme şekline ve spor yaparken meme protezinden memnun olduklarını, meme protezini kullanmaya devam etmeyi düşündüklerini, meme protezinin görünümünün diğer meme ile eşit olduğunu, protezin insizyon bölgesini rahatsız etmediğini bildirmişlerdir. Prechawittayakul ve arkadaşları (2019) yapmış olduğu çalışma ile mastektomi sonrası meme protezi kullanan kadınların çoğunun memnun olduklarını ortaya koymuştur.²⁷ Glaus (2009) ise eksternal meme protezinin temizliğinden duyulan memnuniyet protez ile ilgili genel memnuniyet olasılığını artırdığı bildirilmiştir.¹³ Jetha ve arkadaşları (2017) eksternal meme protezinin yaz aylarında terletme ve ciltte tahriş yapabileceğini ve mutfakta çalışan kadınların ciltlerini korumak için ek önlem almaları gerekebileceğini bildirmiştir.¹¹ Yapılan çalışmalara göre, spor yaparken genç yaşta kadınların protez kullanımından daha memnun oldukları, daha ileri yaşlarda ise spor yaparken meme protezinin kullanımı ile memnuniyet düzeylerinin değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.¹⁴

Harcourt ve arkadaşlarının (2003) yapmış olduğu çalışmaya göre; meme protezi ile farklı kıyafetlerin giyilebilmesi arasında bir ilişki olmadığını, kadınların çoğunluğunun meme protezini vücutlarının bir parçası gibi hissettiğini bildirmiştir.¹³ Buna karşın bu çalışmada kadınların çoğunluğu meme protezini farklı kıyafetlerle kullanmakta zorlandığını, meme protezini hissettiğini bildirdi. Mevcut çalışmaya benzer şekilde Roberts ve arkadaşları (2003) kıyafet seçimindeki kısıtlılığa bağlı eksternal meme protezi kullanımında memnuniyetsizlik bildirilmiştir.²⁵ Glaus ve Carlson (2009) ise alternatif olarak tutturulabilir özellikte olan eksternal protez kullanımının bu soruna çözüm olabileceğini ifade etmektedir.¹³

Çalışmada yaş arttıkça eksternal meme protezinden memnuniyet düzeyinin arttığı görüldü. Borghesan ve arkadaşları (2014) bu çalışmaya benzer sonuca ulaşmış ve daha genç kadınların eksternal protez kullanımıyla ilgili memnuniyet düzeylerinin, daha ileri yaşlardaki kadınların eksternal protez kullanımıyla ilgili memnuniyet düzeylerine göre daha düşük olduğunu göstermiştir.¹⁹

Mevcut çalışmada evli, dul ve bekar kadınların eksternal meme protezi kullanımı tercihi arasında farklılık yoktu ancak evli ve dul kadınların meme protezinin görüntüsünden memnun, bekar kadınların ise meme protezinin görüntüsünden memnun olmadığı bulundu. Daha önce yapılmış çalışmalar bu çalışmanın sonucuna benzer şekilde evli kadınların eksternal meme protezinin görüntüsünden daha memnun oldukları sonucuna ulaşmıştır.^{19,28}

Bu çalışmada, çalışmayan kadınların meme protezi görüntüsünden memnun olma oranları çalışan kadınlara göre daha yüksekti. Literatürde genç kadınların eksternal protez kullanımı ile ilgili uyumun daha zor olduğu gösterilmiş, bunun nedeni genç kadınların çalışma hayatı ile ilişkilendirilmiştir.²⁰

Literatüre göre protez konforunun, eksternal meme protezinden memnun olma düzeyine katkıda bulunan en önemli faktörlerden biri olduğu bildirilmiştir.¹³ Bu çalışmada da benzer olarak katılımcıların meme protezinin görüntüsünden memnuniyet düzeyleri ile rahatlık düzeyleri arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü ilişki saptanmıştır. Kadınların eksternal meme protezinin görüntüsünden memnuniyet düzeyleri arttıkça rahatlık düzeylerinin de yükseldiği belirlendi.

SONUÇ

Meme kanseri nedeniyle mastektomi uygulanan kadınlar ek bir prosedüre ihtiyaç duymadan eksternal meme protezi ile iyi bir memnuniyet düzeyine ulaşabilmektedir. Mastektomi sonrası eksternal protez kullanımı ile kadınların dış görünüşünden memnun olma düzeylerini artırmak, daha kadınsı hissetmelerini konforlu bir şekilde sağlamak mümkün olabilir.

Teşekkür: Çalışmaya katılan tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Çıkar Çatışması: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı: Konsept: B.A, İ.Ç Dizayn: B.A, İ.Ç Veri Toplama veya İşleme: B.A

Analiz veya Yorumlama: B.A, İ.Ç. Literatür Arama: B.A, İ.Ç Yazan: B.A, İ.Ç

KAYNAKLAR

1. KKTC Sağlık Bakanlığı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı verileri, Yayınlanma Tarihi: 2019. Erişim: 17.05.2022. Erişim adresi: <https://saglik.gov.ct.tr/Portals/9/KKTC%20Kanser%20Kayt%202012%20Raporu%20%287%20Haziran%202018%29%20SON.pdf>.
2. Çavdar I. Meme Kanseri Hastalarda Cinsel Sorunlar. Meme Sağlığı Dergisi 2006;2:2;64-66.
3. MHDF, Meme Kanseri Eğitim Modülü, Yayınlanma Tarihi: 2007. Erişim: 20.05.2022. Erişim adres: http://www.tmhdf.org.tr/Uploads/Editor/files/MemeKanseri_KETE_M.pdf.
4. Romero C, Linsay JE, Dalton WT, Nelson DV, Friedman LC. Husbands' Perceptions of Wives' Adjustment To Breast Cancer: The Impact On Wives' Mood. Psychooncology 2008;17;237-243.
5. Franceschini G, Sanchez AM, Di Leone A, Magno S, Moschella F, ..., Masetti R. New trends in breast cancer surgery: a therapeutic approach increasingly efficacy and respectful of the patient. Il Giornale di chirurgia 2015;36(4);145.
6. Harcourt DM, Rumsey NJ, Ambler NR, Cawthorn SJ, Reid CD, ..., Umpleby HC. The psychological effect of mastectomy with or without breast reconstruction: a prospective, multicenter study. Plast Reconstr Surg 2003;111;1060-1068.
7. Rowland JH, Desmond KA, Meyerowitz BE, Belin TR, Wyatt GE, Ganz PA. Role of breast reconstructive surgery in physical and emotional outcomes among breast cancer survivors. Journal of the National Cancer Institute 2000;92(17);1422-1429.
8. Hojan K ve Manikowska F. Can the Weight of an external breast prosthesis influence trunk biomechanics during functional movement in postmastectomy women?. BioMed Research International, 2017.
9. Lopes WMPS, Figueiredo MLF. O cuidado transcultural como base para investigar idosas mastectomizadas sobre o conhecimento e o uso de sutias e protese

- externas. *Enfermagem em Foco* 2011;2;81-4.
10. Hojan K, Manikowska F, Chen BPJ. The influence of an external breast prosthesis on the posture of women after mastectomy. *Journal of Back and Musculoskeletal Rehabilitation*. 2016;29(2);337-342.
  11. Jetha ZA, Gul RB, Lalani S. Women experiences of using external breast prosthesis after mastectomy. *Asia-Pacific journal of oncology nursing* 2017;4(3);250.
  12. Kiefer CG. Presenting all the choices: teaching women about breast prosthetics. *Medscape women's health* 2001;6(5);4-4.
  13. Glaus SW, Carlson GW. Long-Term Role of External Breast Prostheses After Total Mastectomy. *The breast journal* 2009;15(4);385-393.
  14. Hojan K, Manikowska F, Molinska-Glura M, Chen PJB, Jozwiak M. The impact of an external breast prosthesis on the gait parameters of women after mastectomy. *Cancer nursing* 2014;37(2);E30-E36.
  15. Spatuzzi R, Vespa A, Lorenzi P, Miccinesi G, Ricciuti M, ..., Aieta M. Evaluation of social support, quality of life, and body image in women with breast cancer. *Breast Care* 2016;11(1);28-32.
  16. Wiedemann R ve Schnepf W. External Breast Prostheses In Post-Mastectomy Care In Germany–Women's Experiences: A Qualitative Study. *Central European Journal of Nursing and Midwifery* 2017;8(3);658-666.
  17. Tabachnick BG, Fidell, LS (2013). *Using Multivariate Statistics*. 6. Basım. Pearson; 2013. s. 113-122.
  18. Kürşad MŞ ve Nartgün Z. Kayıp veri sorununun çözümünde kullanılan farklı yöntemlerin ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği bağlamında karşılaştırılması. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*. 2015, 6(2).
  19. Borghesan DHP, Gravena A A F, Lopes TCR, Brischiliari SCR, Demitto MDO, ..., Pelloso SM. Variables that affect the satisfaction of Brazilian women with external breast prostheses after mastectomy. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* 2014;15(22);9631-9634.
  20. Gallagher P, Buckmaster A, O'carroll S, Kiernan G ve Geraghty J. External breast prostheses in post-mastectomy care: women's qualitative accounts. *European journal of cancer care* 2010;19(1);61-71.
  21. Livingston P, Roberts S, White V, Gibbs A, Bonnici D, Hill D. Do women have equitable access to quality breast prosthesis services?. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 2000;24(4);452-453.
  22. Ramu D, Ramesh RS, Manjunath S, Goel V, Hemnath GN, Alexander A. Pattern of external breast prosthesis use by post mastectomy breast cancer patients in India: Descriptive study from tertiary care centre. *Indian journal of surgical oncology* 2015;6(4);374-377.
  23. Livingston PM, White VM, Roberts SB, Pritchard E, Hayman J, ..., Hill DJ. Women's satisfaction with their breast prosthesis: What determines a quality prosthesis?. *Evaluation Review* 2005;29(1);65-83.
  24. Fitch MI, McAndrew A, Harris A, Anderson J, Kubon T, McClennen J. Perspectives of women about external breast prostheses. *Canadian Oncology Nursing Journal/Revue canadienne de soins infirmiers en oncologie*, 2012;22(3), 162-167.
  25. Roberts S, Livingston P, White V, Gibbs A. External breast prosthesis use: Experiences and views of women with breast cancer, breast care nurses, and prosthesis fitters. *Cancer nursing* 2003;26(3);179-186.
  26. Hojan K. Does The Weight Of An External Breast Prosthesis Play An Important Role For Women Who Undergone Mastectomy?. *Reports of Practical Oncology and Radiotherapy* 2020;25(4);574-578.
  27. Prechawittayakul P, Kaewsakul W, Kalkornsurapranee E, Wanitsuwan W. Comparative Study of Satisfaction and Body Image Confidence in Breast Cancer Patients for a New Lightweight Polymer Gel Breast Prosthesis and Their Previous Breast Prosthesis. *Songklanagarind Journal of Nursing*, 2019;39(4), 40-51.
  28. Hart S, Meyerowitz BE, Apolone G, Mosconi P, Liberati A. Quality of life among mastectomy patients using external breast prostheses. *Tumori Journal* 1997;83(2);581-586.